

ОПТИМІЗАЦІЯ СИСТЕМИ АДМІНІСТРУВАННЯ ТА СПРАВЛЯННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

Протягом усіх років незалежності проблема побудови ефективної податкової системи завжди вважалась як одна з найбільш актуальних в Україні. На сьогоднішній день в умовах вдосконалення діючої податкової системи України, постала проблема також і реформування системи митних платежів. Мито хоча і не домінує серед непрямих податків, але виступає одним з основних інструментів підтримання окремих галузей економіки, а також регулювання зовнішньої економічної політики країни.

Це виступає одним із основних факторів привернення уваги до цього податкового платіжку з боку науковців та держави, стає предметом широких дискусій щодо доцільності його застосування, виявлення проблематики його функціонування та шляхів вдосконалення діючої системи адміністрування та справляння митних платежів.

Аналіз останніх досліджень. У розробку теоретичного дослідження та обґрунтування ключових аспектів оптимізації чинної системи справляння митних платежів зробили внесок такі вітчизняні науковці, як Батанова Л.О. [3], Кухарук І.О. [3], Новік О.І. [4], Румик І.І. [5] та інші.

Метою роботи є визначення основних проблемних питань та шляхів оптимізації системи справляння та адміністрування митних платежів в контексті оптимізації системи непрямого оподаткування.

Виклад основного матеріалу. Актуальне податкове законодавство визначає митні платежі, як податки, які відповідно до Податкового або Митного кодексу справляються під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України та контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи [1, ст.14].

Законодавчо визначено, що система митних платежів розподіляється на дві окремі групи, а саме групи основних та додаткових платежів.

Основними платежами виступають обов'язкові платежі, що стягуються в більшості випадків при перетинанні митного кордону. Такими платежами виступають:

- мито, тобто сума що нараховується та сплачується у встановленому законом порядку на товари (продукція), що перетинають (ввозяться, вивозяться) митну територію України;
- податок на додану вартість із ввезених на митну територію України товарів (продукції);
- акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів [2, ст.4].

Додатковими згідно діючого законодавства визнаються такі митні платежі, що стягуються з платників за додатково надані послуги чи дії – виконання митних формальностей, участь є митних аукціонах, митний супровід, видачу ліцензії [2, ст.4.].

Згідно діючого законодавства крім ввізного та вивізного мита застосовуються також сезонне, спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне мито, а також додатковий імпорتنний збір [2, ст.271].

Для визначення структури надходжень основних митних платежів, нами була створена таблиця 1.

Таблиця 1

Структура та динаміка основних митних платежів
за період 2014-2018 млрд., грн.

Показник	2014	2015	2016	2017	2018.	Абсолютний приріст, 2014/2018	Темп приросту, 2014/2018, %
Митні платежі загалом, млрд. грн., з них:	356,81	622,72	606,17	959,85	885,83	529,02	59,72
Ввізне мито, млрд. грн.	12,60	39,88	20,00	23,89	26,56	13,96	52,56
Вивізне мито, млрд. грн.	220,08	419,76	369,72	643,45	516,20	296,12	57,36
Податок на додану вартість з ввезених товарів (продукції), млрд. грн.	107,28	138,76	181,45	250,53	295,37	188,09	63,67
Акцизний податок з ввезених товарів (продукції), млрд. грн.	16,85	24,32	35,00	41,98	47,70	30,85	64,67

Джерело: створено автором на основі Звітів Державної Фіскальної служби про виконання Державного бюджету [6]

Аналізуючи таблицю 1 можна зробити наступні висновки. Так, абсолютний приріст митних платежів у 2018 році становить 529,02 млрд. гривень проти 356,81 млрд. гривень у 2014 році. Розрахований темп приросту усіх митних надходжень становить 59,72%, що, на нашу думку, по відношенню до інших непрямих платежів, таких як податок на додану вартість та акцизний податок, є відносно невеликим результатом.

Найкращу динаміку згідно наведених даних показують акцизний податок та податок на додану вартість з ввезених товарів (продукції) на митну територію України. Темпи приросту вищезазначених платежів становлять 64,67% та 63,67 відповідно.

Найбільш динамічно нестабільним платежем виявилось вивізне мито. Так за досліджуваний період, а саме в 2016 та 2018 роки, вивізне мито показувало

зниження на 50,04 млрд. грн. та 127,25 млрд. грн. відповідно до попереднього періоду. На нашу думку основним чинником, що викликає такі спади виступає коливання кон'юнктури світових ринків і прямо впливає на рівень надходжень до Державного Бюджету України.

Як зазначає Батанова Л.О, сучасна наукова думка та практика свідчить, що ефективність справляння митних платежів залежить від процесу їх адміністрування [3]. На нашу думку одним із основних факторів, що негативно впливають на наповнення бюджету через адміністрування митних платежів залишаються тіньовий сектор економіки, корупційна складова та низька ефективність контролю за митною системою України, що призводить до зменшення ефективності управлінських рішень через недостовірність інформації про надходження економічних ресурсів до бюджету.

Вважаємо, що для забезпечення сталого розвитку економіки країни та підвищення рівня сплати митних платежів, повинні бути виділені наступні кроки для вдосконалення системи митних платежів, а саме:

- запровадження системи автоматизації роботи митниці, а саме впровадження системи «електрона митниця» в повному обсязі;
- проведення роботи щодо ліквідації агресивних схем мінімізації митних платежів під час переміщення товарів через митний кордон України;
- організація роз'яснювальної роботи з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності щодо збільшення правової дисципліни сплати митних платежів;

Варто зазначити, що наведений перелік проблемних питань та шляхів вирішення не є вичерпним, так як питання є комплексним і потребує залучення не тільки спеціалістів у сфері національної економіки, а і спеціалістів правників з питань митного права для комплексного усунення прогалин і недоліків у сфері митного регулювання.

Таким чином аналіз митних надходжень засвідчив, що митні платежі хоча і є вагомим джерелом надходжень до Державного бюджету України, але їх залежність як від внутрішніх, так і від зовнішніх факторів не дозволяє віднести їх до стабільних джерел. Висвітленні недоліки в системі справляння та адміністрування митних платежів негативно впливають на рівень надходжень, що призводить як до розвитку тіньового сектору економіки так і до ускладнення виконання державою своїх фінансових зобов'язань. Нами було запропоновано шляхи вдосконалення діючої системи, які кий включають комплексну роботу, а не вирішення поодиноких проблемних питань

Список використаних джерел:

1. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. №13-17. Ст. 112.
2. Митний Кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44-45. Ст. 552.
3. Батанова Л.О. Кухарук І.О. Проблемні аспекти застосування мита в Україні. *Lex portus: юридичний науковий журнал*. Одеса. 2018. С. 158-168.

4. Новік О. І. До питання теоретичних основ адміністрування митних платежів в умовах глобалізаційних викликів. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. Ірпінь. 2016. С. 159-170.
5. Румик І.І. Напрями реформування системи оподаткування. *Економіка України: шляхи виходу із кризи: Збірник матеріалів Міжвузівської студентської економічної конференції (Київ, 11 грудня 2015 року) / Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК»*. Київ: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2015. С. 161-163.
6. Річні звіти про виконання державного бюджету за 2014-2018 роки. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>